

HRVATSKI *glasnik*

XXXI. godina, 16. broj

22. travnja 2021.

cijena 200 Ft

OBNOVLJENA BRLOBAŠKA CRKVICA

FOTO: TIMEA PRISZTÁCS

12. stranica

Crtnice iz Kašada

4. – 5. stranica

Obnovljen krov Bunjevačke zavičajne kuće

6. stranica

Letinjskim Hrvatima nedostaju druženja

14. stranica

Gradišćansko srce kuca u tri biskupija

Pokidob mi Gradišćanci živimo na tlu dvih županij na zapadu Ugarske, jedan dio naših naselj od Hrvatskoga Židana, sve do slovačko-austrijske granice i Bizonye, pripada Jurskoj biskupiji, a od Kisega do Petrovoga Sela za Hrvate je nadležna Sambotelska biskupija. Ako smim izjaviti i sambotelski biskup dr. János Székely, a i bivši sambotelski, a sad jurski biskup dr. András Veres su upoznati s problemima, brigama naših crkvenih općina i pri svakoj mogućnosti rado nudjaju pomoćnu ruku. Posjećuju naša sela i grade, naše vjernike i skupa s nami se veselu hrvatskoj vridnosti, dostignućima. Što prlje nije se jako zgodalo, biskupi naši su pripravnici i dvojezično maševati. U Jurskoj biskupiji je hvalevridno da imamo imenovanoga voditelja Hrvatske sekcije, patera Anijana Marka Mogyorósija, trenutno na rimskom teološkom studiju, ali zahvaljujući povećanoj online djelatnosti nije jako za upametzeti da peršonski nije na svojem službenom mjestu u Tihanyu. Još je uspio s bratom Petarom skupa, pred ljetodan, ganuti i vjersku stranicu „Mi Hrvati molimo skupa“, ka uz molitve online emitira i svete maše. Zadnja mi je vist da ljetos prve majuške nedilje, preporučeno je u online-formatu sprohoditi svetu mašu hrvatskoga shodišća pred kipom Krvave suze točeće Divice Marije u jurskoj katedrali, ka je lani, nažalost, bila otpovidana. I već smo kod te točke da gradišćansko srce bojsek i iz Ugarske jednim dijelom tukeče i u Željezanskoj biskupiji u Austriji, jer posebno ovo zadnje desetljeće s biskupom mons. dr. Egidijem Živkovićem predstavlja harmoniju, pripravnost za pomoć i suradnju na svi vjerski polji. Zato je pravi primjer celjansko, jursko, koljnofsko shodišće, putovanje štatue Celjanske Marije, od ljeta do ljeta vik do drugih far, drugoga gradišćanskohrvatskoga naselja, neovisno od granic. Nadalje postojanje zmožnoga zbora Gradišćanskih Hrvatov Pax et Bonum, u kom pjevaju jačkarni talenti iz Slovačke, Austrije i Ugarske, ali simo slišu i Crikvene novine Željezanske biskupije, Glasnik. Ta Glasnik koji ljetos svečuje svoj 75. rođendan i sve već donaša gradišćanske visti i iz naših krajev i koji se šalje redovno, od tajedna do tajedna i prikgraničnim vjernikom. Tako da srca Hrvatov zapadne Ugarske imaju čast i milost kucati ne samo u jednoj, nego i u tri biskupija!

Tiho

Glasnikov tjedan

Izgubljene generacije? Ili generacije koje ubrzano traže svoje mjesto u virtualnom svijetu učenja i rada te su spremnije za „vrli novi svijet“ koji je pred vratima. Kada je Huxley prije devedeset godina objavio svoj roman čija je radnja smještena u dvadeset šesto stoljeće bila je to znanstveno fantastična utopijska priča, kao i plave dubine svijeta kapetana Nema ili Orwellova „1984“. Danas smo mi za sada „nesretni“ potrošači cjepiva stvorenog u laboratorijima i izmikanog u epruvetama koje će uskoro postati dostupno i „obavezno“ svima. Jer time će nas učiniti sigurnijima i sretnijima, ali će nam i već su nam uveliko promijenili načine ostvarivanja sreće, sigurnosti, slobode... Gospodin virus promijenio nam je dobro u proteklih godinu dana životne navike, način rada, socijalne kontakte i učinio nas, bar za sada, „nesretnima“.

Kako se može na ulici prepoznati poznanika koji je duboko zamaskiran kao da ima „burku“ i vide mu se samo oči. Po hodu i boji kose? Kako mogu do posla oni koji su sada završili škole i fakultete? Kada bez posla ostaju i oni koji su ga do sada imali. Navikli smo se na Zoom priču i druga nam polako ni ne nedostaje!

Kako je tek onima koji su već godinu dana izvan školskih klupa, tinejdžerima kojima su i te kako važni i bitni socijalni kontakti. Kako će oni steći potrebna saznanja?

Milijuni mladih diplomiranih ljudi u cijeloj Europi bore se za posao na prenatrpanom tržištu rada. Prema Zavodu za statistiku Europske unije – Eurostatu nezaposlenost mladih trenutno iznosi oko 17 posto, što je više nego dvostruko u odnosu na opću stopu nezaposlenosti u EU-u. Zanemarene su to generacije čije molbe za posao preplavljaju rijetke otvorene natječajne. Smanjuje se optimizam u svijetu bez prihoda. Prestaju se brojiti poslane molbe. I odbijenice, ako uopće dobijete istu ili vas ostavljaju bez odgovora, što izaziva potpunu beznadnost. Prema istraživanjima Međunarodne organizacije

za rad i Europskog foruma mladih iz 2020. oko 50 posto mladih pokazalo je znakove straha i depresije. Što li tek pokazuju travnja 2021. godine? Istraživanja pokazuju kako su najugroženiji mladi ljudi u dobi od 15 do 24 godine. U ovoj dobnoj skupini je nezaposlenost izrazito velika ili obavljaju izrazito slabo plaćene poslove, bez ugovora i socijalnog osiguranja. Mnogi koji su imali posao su ga izgubili,

ili su prekinuli svoje fakultetsko obrazovanje, usavršavanje, a za one koji sada završavaju školu i traže posao – posla nema. Sve to stvara posljedice koje će se osjećati u nastupajućim desetljećima te stručnjaci govore kako postoji opasnost stvaranja takozvane lockdown generacije. A k tome istraživanja pokazuju kako svaki treći adolescent ima neki problem koji utječe na njegovo mentalno zdravlje. Okolnosti pandemije virusa COVID-19, nemogućnost bavljenja sportom, zabrane ekskurzija, zatvaranje svih mjesta na kojima su se mladi družili, bez utakmica, koncerata i općenito nedostatak svake interakcije „u živo“ s vršnjacima situaciju je pogoršalo još više, piše Deutsche Welle.

Branka Pavić Blažetin

„Gospodin virus promijenio nam je dobro u proteklih godinu dana životne navike, način rada, socijalne kontakte i učinio nas, bar za sada, „nesretnima“.

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Potpora za hrvatske kampove

Državno tajništvo za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima i Fond „Gábor Bethlen“ u studenome prošle godine objavili su poziv za dostavu projektnih ideja za održavanje narodnosnih dječjih i omladinskih kampova u 2021. godini u krugu bugarske, grčke, hrvatske, poljske, njemačke, armenske, rumunjske, rusinske, srpske, slovačke, slovenske i ukrajinske narodnosti referentne oznake NTAB-KP-1-2021. Projekti su se mogli prijaviti do 17. prosinca 2020. Kandidati su u slučaju uspješnog natječaja za tuzemne kampove mogli dobiti potporu od minimalnih 300 000 forinti do maksimalnih 1 000 000 forinti, a za kampove u matici od minimalnih 500 000 forinti do maksimalnih 3 000 000 ft. Potpora se dodjeljuje u svrhu održavanja jezičnih kampova u kojem mladi naraštaji mogu njegovati svoj materinski jezik, kulturu, običaje te jačati pripadnost svojoj manjinskoj zajednici. Na mrežnoj stranici Fonda „Gábor Bethlen“ objavljena je odluka o dodjeli potpore za održavanje narodnosnih kampova u tekućoj godini. Sveukupno je dodijeljeno 350 000 000 forinti, od toga je za hrvatsku narodnost odobreno 37 150 000 forinti potpore za ukupno 38 prijavljenih projekata.

Potpore će se dodijeliti sljedećim ustanovama i organizacijama za održavanje navedenih kampova:

Hrvatska državna samouprava za Hrvatski jezični kamp u matici – 3 milijuna forinti

Kulturno-prosvjetni centar Hrvata u Mađarskoj za Hrvatski jezični kamp u matici domovini – 3 milijuna forinti

Kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“ za Kamp materinskoga jezika u matici – 3 milijuna forinti

Hrvatski kulturno-prosvjetni centar „Stipan Blažetin“ za Kamp materinskoga jezika u matici – 3 milijuna forinti

Hrvatski dječji vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu za Hrvatski čitalački kamp – 3 milijuna forinti

Hrvatski dječji vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krležea za Hrvatski jezični kamp – 3 milijuna forinti

Hrvatski dječji vrtić i osnovna škola Mate Meršić Miloradić u Sambotelu za Kamp materinskoga jezika u Hrvatskoj – 3 milijuna forinti i za Kamp „Tragovima Miloradića“ – 350 000 forinti

Kulturni centar bačkih Hrvata za Jezični kamp u Hrvatskoj – 3 milijuna forinti

Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za Državni hrvatski katolički kamp – 1 milijun forinti

Hrvatski dječji vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom u Budimpešti HOŠIG – Kamp mostova kultura – 1 milijun forinti

Hrvatska samouprava Mišljena za Kamp jačanja hrvatskog identiteta i njegovanje tradicije među mladima – 550 000 forinti

Hrvatska samouprava u Vršendi za Hrvatski kamp običaja i tradicija – 500 000 forinti

Kulturno umjetničko društvo Tanac za Hrvatski folklorni kamp „Pačići“ – 500 000 forinti

Čitaonica mohačkih Šokaca za Hrvatski jezični kamp u Hrvatskoj – 500 000 forinti.

Kulturno umjetničko društvo Vizin za X. Tamburaški kamp – 500 000 forinti

Društvo baranjskih Hrvata za Jezični kamp mladih Hrvata Baranjske županije – 500 000 forinti

Hrvatska samouprava Udvara za VI. Ljetni kamp hrvatskih običaja i tradicija – 500 000 forinti

Hrvatska samouprava Šikloša za VI. hrvatski kamp nadarenih učenika – 500 000 forinti

Kulturna udruga Dušnoka za Hrvatski jezični i folklorni kamp – 500 000 forinti

Kulturno umjetničko društvo Baranja za Hrvatski kamp tradicija za djecu – 500 000 forinti

Hrvatska samouprava Zalske županije za Hrvatski regionalni glazbeni kamp – 500 000 forinti

Hrvatski dječji vrtić, osnovna škola Mihovila Nakovića u Koljnofu za Hrvatski jezični kamp – 500 000 forinti

Hrvatska kulturna i vjerska udruga mladih katolika Hrvatskog Židana za Školu u prirodi za mlade hrvatske katolike „Peruška Marija“ – 450 000 forinti

Hrvatska samouprava Velike Kaniže za Hrvatski kamp tradicija i folklor – 400 000 forinti

Kulturno društvo Kerestur za Kamp hrvatskih tradicija – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Ranjoša za Kamp njegovanja hrvatske kulture – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Kerestura za Kamp hrvatskih tradicija u Hrvatskoj, u Puli – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Pustare za Hrvatski kamp tradicija i kulture – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Csepela za Hrvatski jezični i vjerski kamp – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Beremenda za Hrvatski narodnosni kamp – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Pogana za Hrvatski kamp tradicija – 350 000 forinti

Hrvatska samouprava Erzsébetvárosa za Hrvatski jezični kamp – 300 000 forinti

Hrvatska samouprava Mohača za Hrvatski jezični kamp – 300 000 forinti

Hrvatska samouprava Čikerije za Hrvatski bunjevački kamp – 300 000 forinti

Osnovna škola „István Fekete“ u Boršfi za Hrvatski narodnosni kamp – 300 000 forinti

Udruga pomorskih veterana u Fícéhazu za Hrvatski kamp njegovanja hrvatskoga jezika, kulture i tradicija – 300 000 forinti

Kulturna i gastronomska udruga hrvatskih baranjskih lovacu za Hrvatski jezični kamp – 300 000 forinti

Branka Pavić Blažetin

SANTOVO

Nakon ponovnog otvaranja vrtića i nižih razreda osnovne škole u Mađarskoj, 19. travnja vrtićari i učenici vratili su se i u Hrvatski vrtić, osnovnu školu i učenički dom u Santovu. Kako nam je uz ostalo tom prigodom rekao ravnatelj Joso Šibalin, svi su se vratili i nitko nije najavio izostanak. Budući da su se vratili i učenici nižih razreda, ponovno radi i učenički dom. Nakon što su prošloga tjedna, 15. i 16. travnja obavljani upisi prvaša, za školsku godinu 2021./22. za sada je upisano 16 prvaša. U tijeku su i upisi u vrtić. Ustanova trenutno ima sveukupno 131 učenika, od toga 24 osmaša. Ovih dana završava se preseljenje iz staroga učeničkog doma u zgradu bivše seoske škole, a krajem mjeseca očekuje se početak rušenja stare zgrade na čijem mjestu će započeti gradnja druge faze novog učeničkog doma.

Crtrice iz Kašada

Knjiga o Kašadu na mađarskom jeziku

Ovih godina pandemije i javni život naselja u kojima žive Hrvati i djeluju Hrvatske manjinske samoprave je zamro. Nakon izbora za lokalne i narodnosne samouprave došlo je i do smjene na čelu sela Kašada. Od listopada 2019. načelnica je Zorica Plužar Gavallér. Utemeljena je ponovno i Hrvatska samouprava u sastavu predsjednik Ljubinko Zoltán Bosnyák, Zorica Plužar Gavallér i Aranka Antolović.

U rukama držim izdanje kašadske mjesne samouprave na mađarskom jeziku „Kásád, egy sokác falu története” (Povijest jednog šokačkog sela) u sunakladi dioničkog društva Optimalis Területfejlesztési és Szolgáltató Kft., koje su uredili János Gabnai i Szilárd Mohr, uz potporu iz programa EFOP-3.7.3-16-2017-00051., a u sklopu projekta „Kásádi oktatásfejlesztés felnőttek számára”. Projekt je to koji je s 80 milijuna forinti financiran preko potpore Mađarske Vlade i Europskog socijalnog fonda. Izdanje koje je izašlo 2019. godine dio je programskih aktivnosti. Knjiga je to na 159 stranica tvrdog uveza s nizom crnobijelih i fotografija u boji, sa 82 stranice informativnog sadržaja. Uz pozdravne riječi tadašnjeg načelnika Kašada Zoltána Bosnyáka slijedi I. poglavlje pod zajedničkim naslovom „Povijest Kašada”, s podnaslovima: „Povijest naselja od doba Arpadovića do turskih osvajanja”, „Od turskog osvajanja do Nagodbe”, „Od Nagodbe do Drugog svjetskog rata”, „Od kraja Drugog svjetskog rata do kraja tisućljeća”, „O narodnim nošnjama i svadbenim običajima”, „O šokačkim narodnim običajima i mitovima”, „O šokačkim izrekama”. II. poglavlje je naslovljeno „Razvoj i događanja u Kašadu do današnjih dana”, III. „Biljni svijet”, IV. „Životinjski svijet”.

Kako u pozdravnom obraćanju čitateljima piše Zoltán Bosnyák, izdanje je nastalo u sklopu EFOP projekta. Dobili su mogućnost izrade digitalnog nastavnog materijala, koji mogu koristiti stanovnici Kašada. Temelj za izradu istoga je bila knjiga László

U dvorištu Zavičajne kuće

Merényija o mjesnoj povijesti Kašada. Uz online nastavni materijal izradili su i bogati materijal o mjesnoj povijesti. Polazeći od toga krenuli su u daljnja istraživanja i suočili se s bogatstvom građe te se odlučili i za tiskano izdanje. Brojne fotografije iz života stanovnika sela, i s mnogobrojnih događanja i ostvarenih projekata daju uvid u rad samouprave od 2010. godine. Knjigom su uz to željeli dati pregled značajnih povijesnih događaja i to kako su isti utjecali na svakodnevni život Kašadana, te pokazati etnološko bogatstvo, običaje šokačkih Hrvata u Kašadu s posebnim naglaskom na običaju „buša” i bogatstvu usmene predaje.

Kašad se prvi put spominje u dokumentu iz 1294. godien pod imenom „Kassad”. Prvi stanovnici su bili Slaveni još u doba Arpadovića, dok je u XVI. stoljeću imanje sigetskog vlastelina Andrasa Dezsőa, koji je dao izgraditi i crkvu koje do tada nije bilo.

Pod Turcima je naselje od 1545. godine. Godine 1582. popisano je 16 poreznih obveznika. Prije 18 stoljeća selo nije imalo groblje, sahranjivalo se u Bremenu. Nakon istjerivanja Turaka selo je opustjelo, kako bi već 1693. u selo došli doseljenici s juga, kako piše u izdanju Raci. Selo je od 1703. biskupsko dobro na koje nakon 1704. dolaze šokački Hrvati.

Godine 1732. seoski sudac je Maszleninek Kovacsics, uz dva pomoćnika Stipu i Josephusa Kovacsicsa. Godine 1746. selo ima 448 stanovnika, svi Hrvati, uz mali broj srpskih obitelji, 1767. u selu je 40 seljačkih posjednika, kmetova bez zemlje nema. Po podacima Szepessy Visite 1830. materinski jezik stanovnika Kašada je hrvatski, djeca ne idu u školu, već pomažu roditeljima kod poljoprivrednih radova, većina stanovnika su rimokatolici, u selu ima 154 bračna para.

Stari nadgrobni spomenici

Kásádi iskolai csoportkép a '30-as évek közepéből

Školarci iz Kašada 30-tih godina dvadesetog stoljeća

Zavičajni muzej u Kašadu

Bio je petak, 26. listopada 1984. kada je u Kašadu svečano predan zavičajni muzej. Otvoren je u sastavu Mohačkog muzeja, uz potporu tadašnjeg ravnatelja Muzeja Đure Šarošca je i pripremljena zavičajna kuća (muzej) podravske šokačke Hrvata u Kašadu. U trošnoj kući prije nego je otkupljena živjeli su desetljećima, točno 62 godine, bračni par Janja i Đuro Horvat (Franjini). Zanimljivo je kako tek što je otkupljena u kuću udara grom te je trskom pokrivena kuća začas izgorjela. Suradnici zavoda za zaštitu spomenika vratili su kući originalan izgled. I tako je i opremljena originalnim namještajem, posteljinom i tkaninama, škrinjom, stolom i stolicama... „Prednja soba“, otvorena kuhinja“, „kiljer“, štala, kolnica, đeram, ambar, svinjac... Kažu kako je kuća stara više od dvjesto godina. Dugi niz godina za brigu o zavičajnom muzeju u Kašadu bio je zadužen Pavo Vrbanac, koji je stanovao u susjedstvu.

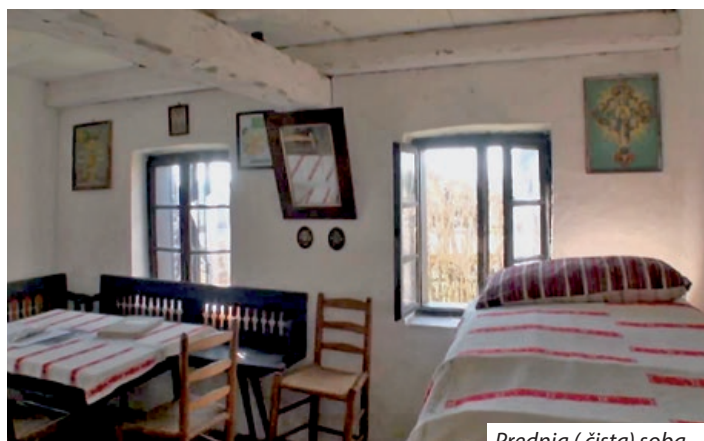
Godine 1860. u selu se gradi škola. Prvi učitelj je Mihály Kovács. Nastava je na mađarskom i hrvatskom jeziku, u školi je 36 dječaka i 33 djevojčice. Po popisu stanovništva 1870. Kašad ima 743 stanovnika. Tada u selu svega 7 muškaraca i 6 žena znaju čitati i pisati, uz još jednog muškarca koji zna čitati, svi ostali su nepismeni. U selu je 116 seljačkih posjednika, jedan učitelj, 252 sluga, 85 nadničara, 5 obrtnika..., a te su se godine u Kašad uselile četiri mađarske i jedna njemačka obitelj.

Najvažnija čast je biti seoski sudac. U zadnjem desetljeću 19. stoljeća to su bili: Bozsó Horváth, Tade Zágórácz, Sztipó Józsin, Andria Szevics, Márkó Horváth, Márkó Pluzsár, Antal Feldvébel.

Godine 1918. srpska vojska ušla je u Kašad i zadržala se do kolovoza 1921. Odredbama Trianonskog ugovora 48 jutara je od

Spomenik iseljenima na Hortobágy

Prednja (čista) soba

Torjanaca pripalo Kašadu. Selo na „zelenoj“ granci imalo je težak period između dva rata. Godine 1926. imalo je 655 stanovnika od čega je njih 541 Šokaca, 49 Mađara, i 65 Nijemaca. Učitelj je Ádam Prenek. Struja se uvodi između 1927. i 1929. godine. Godine 1934. učitelj je Rezső Müller, seoski sudac Péter Koloszer, najveći zemljoposjednik Gáspár Orsó.

Nakon Drugog svjetskog rata i Rezolucije Informbira selo postaje strogo čuvanom granicom. Dana 23. lipnja 1950. 15 stanovnika je iseljeno na Hortobágy. Godine 1960. uspješno radi „južnoslavenska zadruga“, 1970. Kašad ima 370 stanovnika, 1974. uz postojeći crkveni toranj gradi se crkva, koju je 9. lipnja 1974. blagoslovio pečuški biskup József Cserháti, župnik Beremenda bio je Mihály Ferkov.

Godine 1977. u cilju jačanja hrvatskog identiteta utemeljena je plesna skupina „Dola“ s oko 40 plesača, odraslih i djece. Selo je 1984. kupilo staru šokačku kuću građenu krajem 19. stoljeća na adresi Ulica Fő broj 28. Uređena je hrvatska zavičajna kuća koja i danas krasi selo. Početkom devedesetih broj stanovnika je 722. Selo ima dom kulture, vrtić s 25 mjesta i 119 kuća, a osnovna škola je zatvorena 1975. Djeca idu u Beremend u školu, vodovod se gradi nakon 1990-tih. Danas u selu nema ni vrtića ni škole. Djeluje Hrvatska samouprava.

Mjesna samouprava od demokratskih promjena naovamo obnovila je groblje, svetište Velike Gospe, podignut je spomenik dvjema revolucijama 1848. i 1956., obnovljena je autobusna postaja, načelnički ured u više navrata, parkiralište, liječnička ordinacija, dom kulture u više navrata, seoski dom, zgrada vrtića, dječje igralište, izgrađena je suvremena zgrada na sportskom igralištu 2015. godine, i još mnogo toga što je uljepšalo naselje i život njegovih stanovnika. Krajem devedesetih je obnovljen rad KUD-a „Dola“.

Hrvatska samouprava je u razdoblju od 2014. do 2019. u više navrata priredila Šokački svatovac, Dan narodnosti, a usko surađuje s udrugom „Za Kašad“ (Kásádért), kojoj je među najvažnijim ciljevima sačuvati hrvatski identitet stanovnika sela i njegovanje običaja.

Branka Pavić Blažetin

KAŠAD

Tročlano zastupničko tijelo Hrvatske samouprave Kašada predsjednik Ljubinko Zoltan Bošnjak, Zorica Pluzar i Aranka Antolović donijelo je odluku kako će s 200 tisuća forinti pomagati nastradala područja u potresu pogođenoj Sisačko-moslavačkoj županiji. Donaciju su uputili na bankovni račun za pomoć stradalima.

Obnovljen krov Bunjevačke zavičajne kuće na Vancagi

Iako su kulturne ustanove, među njima i muzeji, zatvorene za posjetitelje, uz pripreme za otvaranje obavljaju se i razni popravci te obnove na postojećim zgradama. Tako je nedavno obnovljen trščani krov Bunjevačke kuće na Vancagi u Baji. Ovaj zaštićeni spomenik kulture jedina je bunjevačka zavičajna kuća u Mađarskoj, utemeljena prije četrdesetak godina. Bajski je muzej ujedno bazična narodnosna ustanova, te veliki naglasak stavlja na očuvanje narodnosne baštine. Najmanje 30 posto zbirke vezan je za narodnosnu nematerijalnu i kulturnu baštinu. Budući da je krov glavni dio svake zgrade, a trščani krov s vremena na vrijeme treba obnovu, Muzej je prošle godine u sklopu Programa za narodno graditeljstvo nabavio sredstva koja je vlastitim udjelom dopunila Samouprava grada Baje, kao vlasnik Muzeja. Tako je ostvarena obnova trščanog krova vrijedna 2,5 milijuna forinti. Budući da nije lako naći majstore tradicionalne gradnje, izvođači su bili majstori iz Dunaujvárosa koji su u dva tjedna obavili radove. Nije bila dovoljna samo obnova, već je krov u potpunosti pokriven novom trskom. Kao prirodan materijal trska je iznimno dobra građa za zaštitu zgrade. Omogućuje kvalitetnu izolaciju, estetski je lijepa, ali treba redovito održavanje i obnovu.

Novopokriveni krov Bunjevačke kuće

S.B.

HRVATSKI USKRS – DARIVANJE DJECE U DUŠNOKU

Hrvatska samouprava Dušnoka i mjesni KUD „Biser“, u povodu blagdana Uskrsa, 3. travnja priredili su iznenađenje za plesače i polaznike predmetne nastave hrvatskoga jezika. Samouprava je svakom djetetu poimece pripremila prigodni poklon-paket koji se je s obzirom na protuepidemijske mjere mogao preuzeti pred kućom voditeljice KUD-a „Biser“, iz vrta okićenog za ovu prigodu. Darivanje je uljepšano popratnim hrvatskim melodijama kako bi se stvorio pravi blagdanski ugođaj. Darove su uručili voditeljica KUD-a „Biser“ Eva Tamaskó i predsjednik Hrvatske samouprave Dávid Pozsonyi. Darivano je umalo četrdesetero djece koja su radosno primila uskrsne darove. Budući da je program primljen s velikim oduševljenjem, Hrvatska samouprava i KUD „Biser“ odlučili su da će običaj darivanja zadržati i sljedećih godina, sa željom da u buduću postane tradicijom, izvijestio je Hrvatski glasnik predsjednik dušnočke Hrvatske samouprave Dávid Pozsonyi.

Foto: L. Sz.

Dušnočka djeca u društvu Eve Tamaskó i Dávida Pozsonyija

ČAVOLJ

U okviru programa pošumljavanja koji provodi Ministarstvo poljoprivrede Mjesna samouprava Čavolja dobila je 30 stabala. Nakon što su dopremljena, stabla su krajem ožujka posađena na mjesnom groblju i obali sesokog ribnjaka Bara.

FOTO: Izvor Facebook stranica Mjesne samouprave Čavolja

ALJMAŠ

Mjesna samouprava Aljmaša ovih je dana objavila javni poziv za financiranje rada društvenih i civilnih udruga iz gradskog proračuna za 2021. godinu. Između ostalog podržat će se kulturne usluge, zaštita mjesne kulturne i graditeljske baštine, mjesne obrazovne djelatnosti, sportske, omladinske i narodnosne aktivnosti, izrada i objavljivanje mjesnih izdanja te rad civilnih udruga. Prijaviti se mogu one udruge čije je sjedište u Aljmašu, a svoje aktivnosti obavljaju u interesu mjesnog stanovništva. Rok za prijavu je 30. travnja, uz prijavu se obvezno prilaže popunjeni obrazac, kao i izjava o izradi i deponiranju godišnjeg poslovnog izvješća i izvješća o neprofitnosti.

S.B.

JUD

Ovogodišnje zajedničko hrvatsko hodočašće vjernika Pečuške biskupije u organizaciji Hrvatske referature Pečuške biskupije bit će 30. svibnja u judskom marijanskom svetištu. Sveto Trojstvo okuplja već stoljećima vjernike Hrvate u Judu na molitvi i svetoj misi na hrvatskom jeziku. Nedjelja Svetog Trojstva je tradicionalno dan velikog hrvatskog proštenja u Judu. Hrvati iz Pečuške biskupije i šire hodočaste judskom svetištu i za blagdan Duhova koji se ove godine slavi misnim slavljinama 22. i 23. svibnja. Ove godine 24. svibnja, u ponedjeljak na drugi dan Duhova, na blagdan Marije Majke Crkve, BDM Pomoćnice je hrvatsko proštenje u Judu.

B.P.B.

Salanta vrtić

Bogatstvo narodne nošnje i običaja

U hrvatskom narodnosnom vrtiću u Salanti osobita se pozornost posvećuje između ostaloga upoznavanju mališana s hrvatskom tradicijskom nošnjom i narodnim običajima. Tako su i ove godine u pokladnom razdoblju mališani slikom i riječju upoznali običaj mohačkih buša te se i sami ogledali u crtanju i izradi strašnih maski olovkom, kistom i bojicama, škarama, ljepilom i ostalim priborom koji im stoji na raspolaganju. Priredili su i prigodnu izložbu radova. Ovih dana pak upoznali su dijelove narodne nošnje bošnjačkih Hrvata koju i sami rado oblače na svečanostima koje se održa-

vaju u vrtiću, rekle su nam ravnateljica vrtića Diana Kecskés Bori i odgajateljica Kristina Nagy. Naime, ovih dana, iako je vrtić zatvoren, djeca su nacrtala radove koje je teta Kristina već poslala poštom na adresu Hrvatske državne samouprave s naznakom za Nagradni likovni natječaj „Otvaram škrinjicu i darujem ti...“ Da priča bude zanimljivija, škrinjica je zaista pronađena u skladištu salantskog vrtića. Još prije nekoliko godina jedna starija salantska Hrvatica skoro je zapalila „ruvo“ iz svojih škrinja, ali je na sreću teta Diana sve to pokupila i spasila te stavila u „škrinjicu“ i donijela istu u vrtić. Sada se „škrinjica“ otvorila. I gle čuda, bila je puna blaga koje je poslužilo za crtanje brojnih hrvatskih motiva. Djeca su bila izuzetno motivirana okrećući pregače, kapice, cvancike, košulje... Izbliža milujući i promatrajući stoljetni vez i „sašito ruvo“, stvorili su novu „škrinjicu“, ovoga puta dupkom punu nacrtanog blaga.

B.P.B.

Ponovo klepkaju u Katolju

Na Veliki četvrtak u 10 zvona odlaze u Rim, u podne se već ne čuju, nego dječaci idu iz jednog u drugi kraj sela i klepkaju. Ove su godine na Veliki četvrtak, Veliki petak i Veliku subotu klepkali i pozivali vjernike u crkvu Mirko Ivanković i Dejan Divjak. Okupila ih je Hrvatska samouprava Katolja.

U petak se nastavlja klepkanje u 6 ujutro, u podne i u 8 sati navečer.

Na Veliku subotu navečer u 8 služi se sveta misa za uskrsnuće Isusovo, a prošencija obilazi oko crkve pjevajući uskrsne svete pjesme.

Međutim, toga već godinama nema, jako nas je malo, ponajviše smo pripadnici starijih generacija. Tako se misa služi samo na Uskrs, u 8 ujutro. Dječaci koji su klepkali selom dobivaju jaja, a u posljednje vrijeme i novac.

Jako mi je drago što Katolj ponovo čuva stare običaje.

Guganka

Tijelovska procesija oko 1962. godine

Prva pričest 1961. godine, svećenik Đuso Petraš (Petrás Gyula). Slijeva nadesno: Mijo Divjak (Divják Mihály), Mijo Ivanković (Ivankovics Mihály), Katica Klaić (Kláics Katalin), Ibika Arnold (Arnold Ibolya), Marica Černi (Cserni Mária), Rajmund Hoffman (Hoffman Rajmund), Tuno Baumholczer (Baumholczer Antal), Ivo Katić (Katics János)

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik

**Ustanova nositelj: Institut
za hrvatski jezik i jezikoslovlje**

**Voditeljica projekta:
dr. sc. Lana Hudeček**

**Trajanje projekta:
1. ožujka 2017. – 28. veljače 2021.**

U vrijeme u kojemu se pojam rječnika gotovo izjednačuje s pojmom e-rječnika (u pravilu mrežnoga), a leksikografije s pojmom e-leksikografije, Hrvatska još pripada sve manjemu broju zemalja koje nemaju ni slobodno dostupan mrežni rječnik nacionalnoga jezika utemeljen na spoznajama suvremene e-leksikografije ni sustavno provedena znanstvena istraživanja u tome području. Temeljni je cilj ovoga projekta promijeniti to stanje u oba spomenuta aspekta.

U okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* izrađuje se slobodno dostupan, jednojezični, hipertekstni, jednostavno pretraživ mrežni rječnik hrvatskoga standardnog jezika od 10 000 natuknica. Natuknice te pojedine riječi i izrazi u rječničkim člancima povezuju se međusobno, a također i s natuknicama u bazama podataka koje nastaju u okviru ovoga projekta i izrađuju se usporedno s izradom rječnika (baza jezičnih savjeta, baza veznika s opisom vezničkih skupina i njihove modifikacije, baza objašnjenja podrijetla frazema, baza etnika i kretika) te bazama koje suradnici na projektu već stvaraju u okviru svojih institutskih zadataka ili koje su vlasništvo Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Uz osnovne, rječnik uključuje i školske definicije (3000

i definicije za strance (1000). Rječnik je utemeljen na korpusu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje *Hrvatska mrežna riznica* (<http://riznica.ihj.hr/index.hr.html>) i na Hrvatskome mrežnom korpusu hrWaC (<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/>). Uz te se izvore pri uspostavi definicija, donošenju primjera i značenja uzimaju u obzir i svi drugi dostupni tiskani i mrežni izvori.

Rječnik se piše u programu TLex, prilagođenu za potrebe projekta, a za crpenje podataka iz korpusa upotrebljava se mrežni alat SketchEngine, koji omogućuje prikaz konteksta leksema putem tzv. skica riječi (WordSketches), najčvršćih kolokacija raspoređenih u sintaktičke kategorije te pronalazak dobrih primjera uporabe riječi ili kolokacija. Nakon završetka leksikografske obradbe podaci će biti izvezeni iz TLexa za mrežnu aplikaciju te u repozitorij europske znanstvene infrastrukture CLARIN (repozitorij clarin.si i javni sustav za upravljanje podacima github.com). Time će *Mrežnik* biti učinjen dostupnim i za uporabu putem mrežne aplikacije i za strojnu primjenu preuzimanjem podataka iz repozitorija CLARIN.

U okviru projekta predviđeno je:

1. izrada temeljnoga rječnika od 10 000 natuknica (s naglašenim natuknicama i naglašenim oblicima u gramatičkome bloku sustavno uspostavljenim za svaku vrstu riječi, razvedenim definicijama (osnovnim, školskim i za strance), primjerima, podacima o antonimima i sinonimima, svezama i frazemima) te bogatim kolokacijskim opisom.

Trenutak za pjesmu

Odrješenje

Nisam se probudio danas.
Vidio sam kako sobarica ulazi
s hrpom čistih bijelih ručnika,
koči se, tijelo joj se naginje
unatrag, potom izlijeće iz sobe.
Pokušao sam zamisliti
kako izgledam, usta mi na
-pol otvorena, glava visi po
-strance s kreveta, šaka o
-tvorena nagore zaklinje zrak.
Zurio sam u svijet na
-glavce. Žena na tv ekranu iz
-govarala nečujne riječi,
potom oko išlo preko trupla
u polju iza moje nevidljive kuće.

Kako odlanut će biti daleko
od ludila – gluho
-nijem u mirnome hotelu,
čekati da se sobarica vrati
s ravnateljem, što i čini,
stoji sad točno ponad mene,
vidim joj noge od alabastera,
glava mi puže među njima,
njezini prsti uzaludno hoće
poravnati suknju, dok slika
na ekranu poskakuje i oklopljena
vozila također, prolazeći
praznim ulicama, dim pada
u nebo i jedna krava stoji
na tlu stropa, očajnički hoće
pravdati cijeli taj prokleti
posao glede okruženja života.
Ona nježno diže moju glavu
na jastuk, dlanovi joj
hladni i hrapavi, moje oči
gotovo joj dodiruju bradavice,
dva nabrekla pupa spremna
eksplodirati u olovnom svjetlu,
i ja načas hvatam svoje lice
u zrcalu, smiješak odrješenja
što širi se preko mliječnih usana.

Mario Suško

2. izrada i povezivanje s temeljnim rječnikom baza koje se izrađuju usporedno s njegovom obradom: bazom jezičnih savjeta (300 jezičnih savjeta), bazom veznika s opisom vezničkih skupina i modifikacije (za sve veznike u rječniku), bazom objašnjenja podrijetla frazema (50 frazema) te bazom etnika i kjetika (300 etnika i kjetika)

3. povezivanje temeljnoga rječnika s drugim mrežnim izvorima koji se trenutno izrađuju u ustanovi provedbe pro-

jekta, Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje – s bazom glagolskih valencija *e-Glavom*, *Kolokacijskom bazom hrvatskoga jezika*, bazom hrvatskoga strukovnog nazivlja *Strunom*, mrežnim stranicama *Jezični savjetnik* i *Bolje je hrvatski*

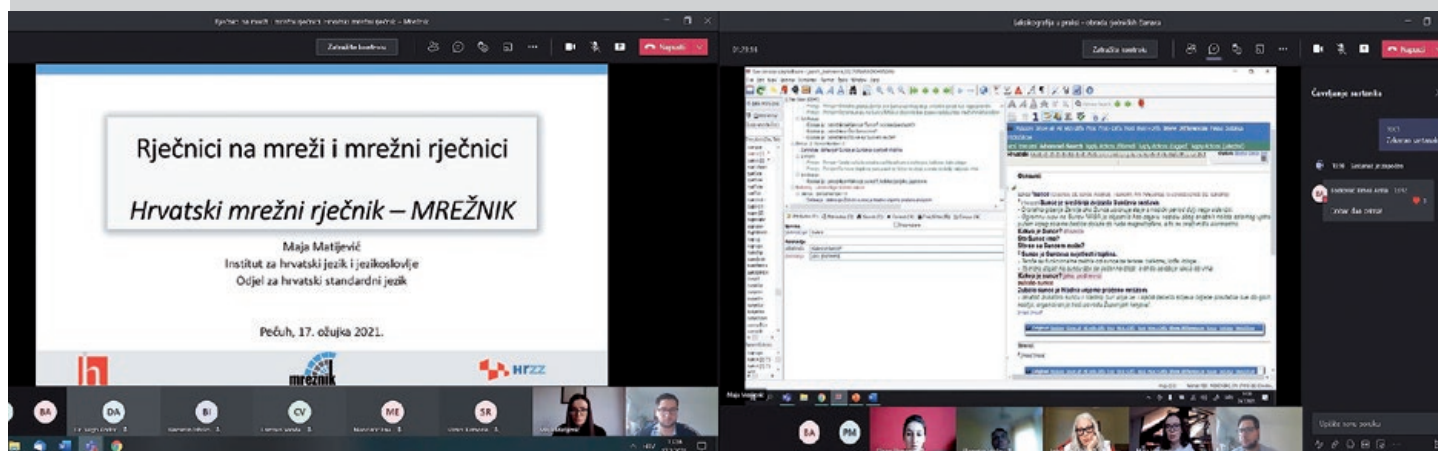
4. izrada odostražnoga rječnika na temelju abecedarija Mrežnika

5. intenzivan rad na znanstvenome proučavanju mogućnosti i primjene e-leksikografije, usavršavanje suradnika na projektu i diseminacija stečenoga znanja

(među ostalim predviđeno je održavanje skupa o e-leksikografiji u 3. godini projekta, objava e-zbornika radova sa skupa, izrada e-monografije o Hrvatskome mrežnom rječniku) te davanje znatnoga doprinosa ovom području koje u hrvatskoj znanosti nema mjesto kakvo zaslužuje.

Važno je naglasiti da je *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* zamišljen kao dinamični rječnik koji i nakon završetka projektnoga razdoblja otvara mogućnost daljnje dorade. *Izvor: <http://ihjj.hr/mreznik/>*

Rječnici na mreži i mrežni rječnici

Virtualni posjet Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Katedri za hrvatski jezik i književnost Instituta za slavistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Pečuhu

Zaposlenica Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Maja Matijević održala je 17. i 24. ožujka gostujuća predavanja o mrežnim rječnicima s posebnim naglaskom na Hrvatskom mrežnom rječniku - Mrežniku, koji se trenutno izrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Na prvom predavanju studenti i profesori pečuške kroatistike upoznali su se s konceptima elektroničke leksikografije, mrežne leksikografije te načelima sastavljanja mrežnog rječnika. Na drugom predavanju studenti i profesori upoznali su Hrvatski mrežni rječnik - Mrežnik „iznutra“, postavili se u ulogu leksikografa i sudjelovali u obradi odabranih rječničkih natuknica.

Više podataka o Mrežniku dostupno je na adresi <http://ihjj.hr/mreznik>, a brojni korisni resursi Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje dostupni su na portalu www.jezik.hr.

Branka Pavić Blažetin

ZAGREB

Knjigu povjesničara Mate Božića i Stjepana Ćosića „Hrvatski grbovi – Geneza, simbolika, povijest“, u kojoj autori razjašnjavaju brojna otvorena pitanja, objavili su Hrvatska sveučilišna naklada, zagrebački Filozofski fakultet i Institut društvenih znanosti Ivo Pilar. Nakladnici ističu kako je knjiga znanstveno djelo koje se u širokom vremenskom i tematskom rasponu bavi nastankom, uporabom i simbolikom niza hrvatskih zemaljskih grbova od 13. do početka 17. stoljeća. Knjiga ima, naglašavaju, obilježja sinteze dosadašnjih spoznaja te uključuje i problematizira respektabilan broj do danas u nacionalnoj historiografiji nepoznatih starijih svjedočanstava o grbovima hrvatskih zemalja i njihovih vladara.

(Hina)

S Hrvatskim glasnikom u ruci

Škola zove!

Poziv Hrvatske samouprave Tukulje za upis djece na nastavu hrvatskog jezika

Kako pridobiti roditelje za upis djece na nastavu hrvatskog jezika za Hrvate u Mađarskoj predstavlja osjetljivo pitanje. Mnoge Hrvatske samouprave na upis pozivaju na svom Facebook profilu. Ovih se dana oglasila i Hrvatska samouprava Tukulje, koja u svom pozivu ističe ljepotu materinskog jezika, povijesti i baštine predaka.

Do sredine svibnja odlučit će se gdje će djeca započeti prvi razred. Zbog epidemiološke situacije ove godine nema osobnih posjeta ustanovama i upoznavanja s budućim učiteljima. U Mađarskoj 80-100 tisuća obitelji ima dijete koje je zrelo za upis u osnovnu školu. Za učenike se „bore“ i osnovne škole s predmetnom nastavom hrvatskog jezika i književnosti. U mnogim naseljima pomoć i podršku pri tome nude i mjesne Hrvatske samouprave. Jedna o takvih je i Hrvatska samouprava Tukulje, koja poziva roditelje da svoju djecu upišu na nastavu hrvatskog jezika koja se provodi u gradskoj Osnovnoj školi Sándor Weöres. Koja strana će prevagnuti, emocije ili racionalnost? Mislim da bi pripadnici svih hrvatskih etničkih skupina u Mađarskoj uvijek trebali birati opciju hrvatskog jezika, jer je on pupčana vrpca sa svijetom predaka, koji su molili, mislili i sanjali na hrvatskom jeziku. Hrvatski jezik pripada tzv. malim jezicima, a njihovo poznavanje pored svjetskih jezika predstavlja neopisivu prednost. Nije manje važno ni to što je Mađarska većim dijelom okružena slavenskim državama. Grad Tukulja oduvijek je bio poznat po snažnoj manjinskoj pripadnosti i privrženosti rackohrvatskoj kulturi i običajima. Jedino je naselje u Peštanskoj županiji gdje postoji predmetna nastava hrvatskog jezika i književnosti. Nastava hrvatskog jezika u gradu je prisutna već od 50-ih godina, ispočetka se predvao hrvatskosrpski, a od 90-ih hrvatski jezik. U tim godinama bilo je nezamislivo da u HOŠIG-u nema barem dva-tri učenika iz Tukulje. Među dobitnicima Narodnosne stipendije također ima učenika podrijetlom iz Tukulje. Godine

Dio svečanog programa EU projekta Comenius (2015.)

2013. Jadranka Čepelsiget, a 2019. Réka Ribarics bile su među dobitnicima Narodnosne stipendije, koja se dodjeljuje srednjoškolcima čiji je prosjek u učenju barem 4,5. Mnogi učenici HOŠIG-a nastavili su naobrazbu na raznim mađarskim fakultetima. Naravno, tendencija upisa u HOŠIG se nastavlja, ali ako nema roditeljske volje za učenjem hrvatskog jezika u nižim razredima tukuljske osnovne škole neće biti ni podmlatka za HOŠIG. Šteta.

Godine 2015. u kazališnoj dvorani tukuljskoga Kulturnoga doma i knjižnice priređena je završna svečanost EU projekta Comenius „Tradicionalne dječje igre i plesovi Hrvatske i Mađarske“, koji je ostvaren u partnerskoj suradnji sa zagrebačkom Osnovnom školom Prečko. U sklopu projekta tukuljski su učenici s učiteljicom Marijom Prenner-Dobóczy i nastavnikom Edmond Bendeom proveli deset dana u Zagrebu. Pored učenja hrvatskih plesova i kulture obišli su hrvatski glavni grad, posjetili Hrvatski sabor, te Veliki Tabor, Kumrovec i Mariju Bisticu. To je tek djelić mogućnosti koje se nude kroz nastavu hrvatskog jezika u Osnovnoj školi Sándor Weöres. Hrvatska samouprava od početka pa tako i danas kupuje darove za sudionike školskog natjecanja u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku – mnogi su sudjelovali i na Državnom natjecanju kazivanja poezije i proze na hrvatskom jeziku, koji je organizirala Hrvatska državna samouprava – financira putovanja i izlete u Hrvatsku, snosi troškove boravka u hrvatskom kampu HDS-a na otoku Pagu, osmašima koji nastavljaju školovanje u HOŠIG-u daje bonove za knjige, omogućuje stipendije te još u mnogo čemu pomaže svima koji znaju hrvatski. Za školsku godinu 2021./2022. u Tukulji čaroban broj je 8. Naime, uvjet za pokretanje nastave hrvatskog jezika je najmanje osam prijavljenih učenika.

Najbolji kazivači natjecanja u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku u društvu učiteljice Dragice Mandić i nastavnika Edmonda Bendea (2017.)

Kristina Goher

Čestitka u Veliki Borištof

Mirko Berlaković 80 ljet

Utorak, 13. aprila imali smo takov dan kojega i mi, Gradišćanski Hrvati, s ovkraj granice smo morali svečevati, skupa s našim dragim slavljenikom, bivšim direktorom borištofske škole, pomagačem u školski posli, autorom bezbrojnih knjig, urednikom, recenzentom, lektorom, sviračem, solistom, dirigentom tamburašov, jačkarov i jačkaric, kantorom kiseških maš i tako dalje... Još čuda svega bi mogli mu na račun napisati, kad ovde kod nas u Ugarskoj, skoro da i nij' Gradišćanca ki ga ne bi poznavao, ki ga ne bi cijenio, gotovo sve njegovo dugoljetno marljivo djelovanje u službi hrvatskoga naroda, u sačuvanju hrvatske svisti, u gajenju hrvatskoga jezika i hrvatske muzike. Čuda što smo svenek dostali od njega, iako je bio samo gledatelj naših kazališnih kusićev, iako je došao aplaudirati našim tancošem ali jačkarom, iako je došao u žiri Nakoviće-
vih naticanj, ali jezičnoga naticanja za naše školare, iako je dospio u koljnofsku školu kot rado vidjeni školski partner, kolegar, ali gost, iako je morao negda-negda počešljati i naše neuredne misli, ali i onda, kad je redovno dospio na probe prisičkoga jačkarnoga zbora. Svenek je htio i mogao pomoći s iskrenim srcem, vik je imao pozitivnu i lipu rič za sve nas, za sve naše ideje, za sva naša gibanja, za svu našu n(en)apisanu rič. Prez pretiravanja se more izjaviti, Mirka Berlakovića i mi doživljavamo kot svojega velikana ovde u Ugarskoj. I sad na njegovom 80. jubileju

žitka s velikom zahvalnošću mislimo na njega, željimo mu čuda zdravlja i Božji blagoslov za daljnje zadatke, vježbe i svetke. Ufam se da vrijeda, tj. čim prlje dojde i trenutak da se najdemo u dobroj volji, zopet pri naši priredba i spravišći.

Živio još čuda ljet med nami i s nami!

Tiho

Za rodjendan gotovo vukovarsko umjetničko djelo

Lani u novemberu smo pisali od toga, kako u koljnofskoj djelaonici Ferenca Taschnera lipo, potihom u dibini skromnosti novo djelo se načinja s vukovarskim motivom. Kako pak Vukovar zajde u Koljnof? Poznato je, kako jur jedno vrime svako ljet se gane iz toga gradišćanskoga naselja jedna delegacija u herojski grad da tamo sudjeluje u Koloni sjećanja, 18. novembra, u čast žrtav srpske agresije na Hrvatsku. Pred petimi ljeti imali smo sriću skupa doživiti trenutke u tom mimohodu brojnih poštovateljev iz drugih država i iz svakoga kuta stare domovine. Bitki i opsadi oko Vukovara je jur 30 ljet, tako da stojimo pred velikim jubilejom, a pravoda je Taschnerovo remek-djelo i za spomenutu obljetnicu važno. Pokidob smo u ovom zadnjem ljetu silom prilik sudjeni manje-više za održavanje daljin i pandemijskih uvjetov, najjavu od vukovarskoga kipa smo nedavno dobili prik mejla od umjetnice Anikó, kćeri našega koljnofskoga drivorezbara. Uz to naš tetac Ferenc su 13. aprila, utorak svečevali svoj 82. rodjendan, a pred tim su nas malo i splašili s jednim kraćim boravkom u šopronskom špitalju. Čuli smo se nekoliko puta na telefonu, pak mi je potvrđeno, u glavi su jur gotovi plani za nova djela, inšpiracija ne mine i ne vene. Još tribi malo protulične moći i djelaonica će zopet dostati najzad svojega gospodara. Donidob nam je obavezno začuditi se najnovijemu djelu hrvatske ljubavi iz dalekoga jednostavnoga koljnofskoga nuglja. Drivorezbar je jur načinjio seriju od simbola herojskoga grada Vukovara s dodatnimi sadržaji i mi još uvijek, pohlepni obećanja novih i novih kusićev pripravnici čekamo na isklesane povijesne mozaik. Zato snagu i strpljenje staviti u torbu i krenuti u novi izazov, tako sam rekla tecu Feriju, koga Bog, zato i posebno molimo, neka nam drži još mnogo ljet u zdravlju, veselju i nadahnuću da i drugi Koljnofci postanu besmrtni, kako su to i s nami napravili (slika pokaže), prez toga da bi se bili pozirali kot modeli. Tetac Ferenc, živili!

Tiho

FOTO: ANIKÓ TASCHNER

Brlobaška crkvice

Neki crkveno zdanje u podravskom Brlobašu nazivaju kapelicom, ali ja mu tepam i zovem ga kao i Brlobašani crkvom. U glavnoj brlobaškoj ulici je križ poginulima i nestalima u svjetskom ratu naslo-njen na crkveni zid.

Kapela/crkva je sagrađena 1994. godine, a mjesna samouprava je tada iz proračuna izdvojila velika sredstva. Projekte je izradio László Felcser, unutrašnje uređenje je osmislila Ágnes Uherkovic, dok je radove izveo Imre Zömbik. Uz mjesnu samoupravu i milodare vjernika pomoglo je i nadležno ministarstvo. Početkom devedesetih godina i demokratskim promjenama u Mađarskoj došlo je vrijeme kada su se u velikom broju na inicijativu vjernika podizala i obnavljala, proširivala crkvena zdanja u naseljima gdje ih nije bilo, ili su imali tek male crkvice ili zvonike. Tako je bilo i u Brlobašu, koji i danas pripada martinačkoj župi kojoj je na čelu župnik Ilija Ćuzdi.

Kako kažu izvori, Brlobaš je godine 1927. imao zvonik, u zvoniku je bio mali oltar gdje je svećenik služio misu kada bi stigao u Brlobaš. Na oltaru je bila oltarska slika s likom svetog Ilije, zaštitnika Brlobaša i njihove crkve, u čiju se čast na Ilinje slavi seoska bučura. Spomenutu sliku izradio je tada poznati slikar Ernő Gebauer, koji je oslikao skoro sve crkve u Pečuškoj biskupiji. I tako su se desetljećima Brlobašani uz zvonik, visok 27 metara sanjali i crkvu, a svoj san su ostvarili 24. srpnja 1994. godine, kada je crkvu posvetio tadašnji pečuški biskup, baš na dan svetog Ilije, zaštitnika sela.

Crkva koja će za nekoliko godina obilježiti trideset godina od gradnje bila je zrela za obnovu. Tako i brlobaška crkva. Ovih je

Oltarna slika sveca gromovnika zaštitnika sela

Unutrašnjost crkve

Gizdava brlobaška crkva i zvonik

dana završena vanjska obnova. U obnovu je uloženo oko deset milijuna forinti, a crkvice je zasjala u novom ruhu. „Jako je lijepa crkva“, rekao mi je ponosno načelnik Brlobaša Ivo Pavleковиć. Potporu za obnovu je dobila Hrvatska samouprava Brlobaša od Državnog tajništva za vjerske i narodnosne veze, a Brlobašani se posebno zahvaljuju glasnogovorniku Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozi Solgi, koji se zalagao za isto. Obojili su crkvu i zvonik, promijenili prozore i sve ostalo, uredili križ i spomenik stradalima u svjetskim ratovima. Žele prirediti i svečanost na Ilinje, 22. lipnja, kada bi posvetili obnovljenu crkvu. Sveti Ilija je zaštitnik ovog malog sela, koje danas broji 120 stanovnika, od čega su većina njih još uvijek Hrvati. O njihovim vjerskim potrebama brine se martinački župnik Ilija Ćuzdi.

Branka Pavić Blažetin

BRLOBAŠ

Brlobaš je pogranično naselje u Šomođskoj županiji, jedno od četiri sela „na hrpi“, koja su danas u spomenutoj županiji. To su: Brlobaš, Potonja, Novo Selo i Lukovišće. Uz Nacionalni park Dunav-Drava selo na dravskoj obali odiše mirom u pitomom podravskom krajoliku. Pripada martinačkoj župi, a upravno je dio bilježništva u Darányu koje ima ispostavu u Lukovišću. Djeca iz sela pohađaju vrtić i osnovnu školu u susjednom Lukovišću. Uz mjesnu u selu djeluje i Hrvatska narodnosna samouprava. Selo broji sedamdesetak kuća i oko 130 stanovnika. Martinci su svega tri kilometra, Lukovišće se još 1324. godine spominje kao Zenthbarrabás.

Mala stranica

Međunarodni dan zaštite od buke

Jeste li ikad osjetili da poslije koncerta, lunaparka ili putovanja metroom, šetnje u velikom prometu zuji glava, nervozni ste i teško zaspate? To uzrokuje onečišćenost okoliša bukom. Taj problem raste u svijetu i mnogi ljudi nisu svjesni njegova učinka na zdravlje. Međunarodni dan zaštite od buke, koji se obilježava 20. travnja, želi upozoriti upravo na važnost svakodnevne zaštite od buke, kako bi se očuvalo zdravlje ljudi. Buka iz okoliša, a posebno buka cestovnog prometa je glavni problem u području okoliša koji utječe na zdravlje i dobrobit milijuna ljudi. Dvadeset posto europskog stanovništva dugotrajno je izloženo razinama buke štetnima za zdravlje, naime buka nižeg intenziteta koja akutno ne oštećuje slušni sustav, ali može izazvati

poremećaje spavanja, stresne reakcije, uznemirenost i neraspoloženje, smetnje u komunikaciji i smanjenje radne sposobnosti. Zemlje, regije i gradovi poduzimaju niz mjera za rješavanje problema povezanih s bukom, na primjer, ugradnjom asfalta niske razine buke na cestama, upotrebom tiših guma na vozilima za javni prijevoz, proširenjem infrastrukture za električna vozila u gradovima, promidžbom aktivnih putovanja kao što su hodanje ili vožnja biciklom, pretvaranjem ulica u pješačku zonu itd. Učinite i vi nešto protiv onečišćenosti bukom. Umjesto vožnje autom vozite se biciklom, poslove koje možete obavljati bez strojeva učinite ručnim radom, stišajte televizor i druge nosače zvuka, posadite drvo koje filtrira zvuk. Ukoliko ste u mogućnosti boravite što više u prirodi, gdje ćete svoj organizam odmoriti od buke.

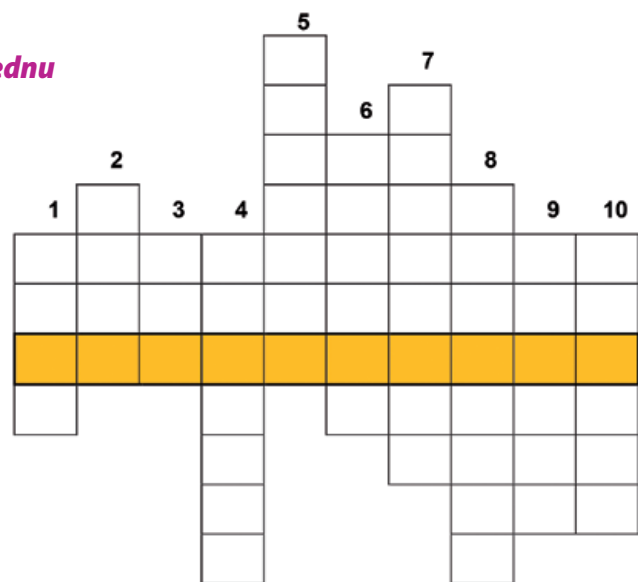
Međunarodni dan zaštite od buke
20. travnja

Za pametne i pametnice

Na naše zdravlje utječe i način prehrane. Riješi križaljku i u žutom polju dobit ćeš jednu pametnu poruku

1. Nesu ih koke.
2. Zajednički naziv za banane, kruške, trešnje, jabuke...
3. Prave ga pčele. Zdraviji je od šećera!
4. Tekućina bijele boje, prva hrana bebama.
5. Raste na njivi. Od njega možeš napraviti kokice.
6. Dozrijevaju u proljeće, jedemo ih sa šlagom.
7. Prvi obrok. Ne preskači ga.
8. Zajednički naziv za pšenicu, kukuruz, rižu, slanić...
9. Zajednički naziv za salatu, špinat, rajčice, paprike...
10. Plod vinove loze.

Glasnikov glazbeni kutak

Jure Brkljača Zadarski pjevač Jure Brkljača, koji je već nekoliko godina na hrvatskoj glazbenoj sceni, publiku je osvojio svojim prepoznatljivim vokalom. Hrvatska publika nadarenog pjevača je mogla upoznati iz televizijskog programa „Voiceu“, nakon čega je njegova karijera krenula uzlaznom putanjom. Ima već nekoliko hitova, nastupao je na Dori, a nedavno je objavio i prvi album „Ostani tajna mog života“, koji nosi naslov njegove popularne ljubavne balade. Album donosi četrnaest novih pjesama, od kojih su mnoge već poznati hitovi, „Ne postojim kad nisi tu“, „Znao sam“ i „Ovo je istina“, otpjevana u duetu s Tonijem Cetinskim, a sve to u bogato opremljenom izdanju Hit Recordsa.

Letinjskim Hrvatima nedostaju druženja

Hrvatska samouprava Letinje već preko dva desetljeća brine o hrvatskoj zajednici tog pomorskoga grada. Članovi zajednice su većinom Hrvati koji su se u taj pogranični grad doselili zbog posla i u njemu zasnovali obitelj. Nekoć je Letinja bila prometno naselje, kroz koje je vodila glavna cesta prema Jadranskom moru, odnosno od granice prema Budimpešti. Nije bilo dana da se ne bi mogli vidjeti automobili hrvatskih registracija, a nakon društvenih promjena tržnice su bile pune kupaca iz Hrvatske. Od 1963. godine do 1978. ovdje je djelovala gimnazija u kojoj se podučavao hrvatski jezik. Danas nema nastave hrvatskoga jezika niti u osnovnoj školi, iako je za njeno uvođenje bilo pokušaja od strane Hrvatske samouprave. Djeca nastavu hrvatskog jezika pohađaju u Serdahelu. Tako u gradu o očuvanju hrvatske svijesti brine jedino Hrvatska samouprava na čelu s predsjednicom Marija Đuric, koja je rodom iz Sumartona.

Hrvatska samouprava u Letinji provodi raznovrsne aktivnosti te prvenstveno kroz priredbe, koje privlače i većinsko stanovništvo nastoji promovirati hrvatsku kulturu. Prije epidemije više puta je inicirala održavanje priredbi u sklopu Berbene povorke, suorganizirala Festival kolinja u suradnji s gradskom upravom, a priređivala je i programe za članove hrvatske zajednice i ljubitelje hrvatske kulture i običaja. Samouprava obilježava znamenite dane i blagdane koji su se i nekad slavili među pomurskim Hrvatima, pa tako i Vincekovo i Martinje – naime, mnogi pomurski i međimurški Hrvati imaju vinograde na letinjskim brdima. Hrvatska samouprava redovito se s hrvatskim kulturnim priredbama uključuje u gradski adventski program, a uoči Uskrsa održava izradu pisanica i prezentaciju hrvatskih tradicionalnih jela. Osim toga organizira izlete u maticu, sa svojim Hrvatskim pjevačkim zborom sudjeluje na svim regionalnim priredbama, a uključila se i u državne programe Hrvata u Mađarskoj. Jedna od njenih tradicionalnih regionalnih priredbi je Pomurski piknik, a priredila je i Susret puhačkih orkestrara i folklornih skupina, koji

Berbena povorka u organizaciji Hrvatske samouprave i Grada Letinje

pripremamo neku hrvatsku priredbu odmah se javljaju. Mislim da je dobro što pojedini roditelji svoju djecu upisuju u serdahelsku školu, nadam se da će se djeca kasnije uključiti u život naše hrvatske zajednice. Mladima trebaju priredbe na kojima se mogu dobro osjećaju, koncerti, plesačnice i druženja, što je, na žalost, zasada nemoguće. Nadam se da će pandemiji doći kraj i moći ćemo se postupno vratiti našim programima", rekla je predsjednica Marija Đuric.

Hrvatska samouprava u suradnji s mjesnom župom organizira i vjerske programe, održana je sveta misa za stradale u potresu, a posljednje nedjelje u svibnju na Julijanskoj gori u suradnji sa

Hrvatski pjevački zbor iz Letinje

je ostvaren u suradnji s Glazbenom školom Letinje. Prošle godine pokrenula je tečaj hrvatskoga jezika, međutim, aktivnosti su trenutno prekinute zbog pandemije.

„U teškoj smo situaciji u vremenu pandemije, jer su se zbog držanja distance i ograničavanja kretanja ljudi odvikli od druženja, manje se koristi i hrvatski jezik, a manje je i druženja unutar zajednice. Svi nas pitaju kad će napokon biti priredbi, no zdravlje je, naravno, najvažnije. U ovo vrijeme nastojimo pomoći onima kojima je to potrebno. Na samom početku pandemije, dok su još nedostajale maske, zajedno s volonterima i drugim civilnim organizacijama počeli smo ih šivati i poklanjati obiteljima. Među prvima smo počeli prikupljati humanitarnu pomoć stradalima u potresu kod Petrinje, pomoglo je jako puno ljudi, smatram da takve akcije jačaju zajedništvo. Sretna sam što se u rad našeg Hrvatskog kluba uključuju mladi, iako hrvatski govore slabo ili ga uopće ne govore, ali kad nam treba kakva pomoć ili znaju da

Mladi na prezentaciji tradicionalnih jela

župom održat će se proštenje; naime, brojni hrvatski vlasnici vinograda također žele sudjelovati u hrvatskim vjerskim sadržajima. Samouprava je prijavila više uspješnih projekata za održavanje Pomorskog piknika i obnovu križeva krajputaša. Što se tiče pandemije, predsjednica se nada da će ljeto proteći puno mirnije, pa će se mala hrvatska zajednica moći opet družiti i ostvarivati programe, jačajući time hrvatsku nacionalnu svijest zajednice.

Beta

Glas Hrvatske

Na mrežnoj stranici Glas Hrvatske možete uživo odabrati ikonu za praćenje satelitskoga programa HRTInt. s radijskim i televizijskim sadržajima u potpunosti proizvedenima na HRT-u. Stoga sadržaji na tome programu nisu ograničeni zbog autorskih prava, npr. kao kod stranih serija ili filmova na drugim programima Hrvatske televizije. Da biste na našoj web stranici vidjeli spomenuti satelitski program, dovoljno je samo u gornjem desnom kutu kliknuti na: Gledaj HRTInt uživo.

Putem naše web stranice možete i slušati istoimeni međunarodni radijski programski kanal Glas Hrvatske. Dovoljno je samo u gornjem lijevom uglu kliknuti na opciju: Slušaj uživo.

Glas Hrvatske je ujedno i jedina web stranica u zemlji na kojoj se uz hrvatski najvažnije vijesti dnevno pripremaju i na engleskom, njemačkom i španjolskom jeziku. Da biste ih vidjeli, uz druge sadržaje koje donosimo na tim jezicima, dovoljno je otvoriti našu stranicu na hrvatskom jeziku glashrvatske.hrt.hr i u gornjem desnom kutu kliknuti opcije za stranice na engleskom, njemačkom ili španjolskom jeziku (EN, DE ili ES). Mrežne stranice su dostupne i izravnim poveznicama:

<https://glashrvatske.hrt.hr/en>

<https://glashrvatske.hrt.hr/de>

<https://glashrvatske.hrt.hr/es>

Program Hrvatske radiotelevizije moguće je pratiti putem otvorene internetske mreže kako u RH tako i izvan RH putem HRTi OTT usluge. Korištenje određenih sadržaja izvan Republike Hrvatske onemogućeno je u skladu sa stečenim pravima, tj. nije moguće pratiti sve sadržaje izvan RH.

Putem HRTi OTT usluge omogućen je pristup svim televizijskim programima HRT-a: HRT - HTV 1, HRT - HTV 2, HRT - HTV 3, HRT - HTV 4, HRT - HRTInt. i svim radijskim programima HRT-a: HRA1, HRA2, HRA3, Međunarodni radijski programski kanal Glas Hrvatske, Radio Osijek, Radio Sljeme, Radio Pula, Radio Rijeka, Radio Knin, Radio Zadar, Radio Split i Radio Dubrovnik, Videoteći i Slušaonici.

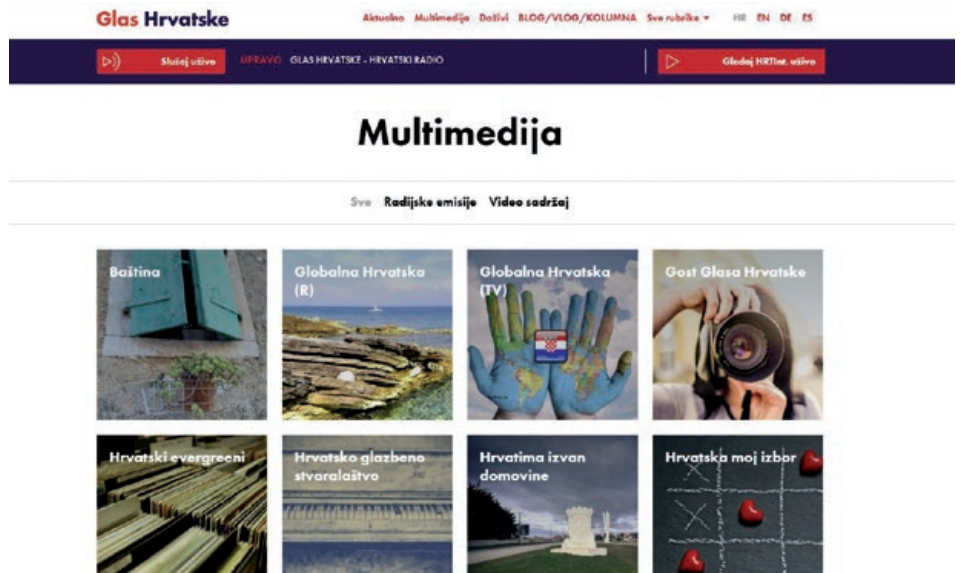
ZAGREB

U pripremi je ovogodišnje, srpanjsko okupljanje svih dosadašnjih sudionica Revija uz predstavljanje iseljeničkih društava i zajednica iz kojih dolaze. Online susret, uz prezentaciju trenutaka za pamćenje, organizira Udruga Stećak iz BiH u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika. Organizatori pozivaju sve sudionice prethodnih Revija da se jave i pridruže ovom susretu. Susret će se održati početkom mjeseca srpnja 2021. u virtualnom obliku na Zoom platformi. Zbog protupandemijskih mjera i putnog režima, organizatori nisu u mogućnosti održati Reviju u tradicionalnom obliku pa koriste priliku da povežu sve dosadašnje sudionice i predstave zajednice iz kojih dolaze – uz prezentaciju svih Revija i razmjenu dojmova i iskustava. Više informacija: Udruga Stećak – zvonkoocd@gmail.com i Hrvatska matica iseljenika – snjezana.jurisc@matis.hr

Hrvatska matica iseljenika i Rektorat Sveučilišta u Zagrebu od 26. lipnja do 23. srpnja 2021. (prijava do 28. svibnja 2021.) organizi-

raju Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture. Škola je namijenjena mladeži hrvatskoga podrijetla i svim drugim studentima koji žele upoznati Hrvatsku, steći ili proširiti svoje znanje o njoj, naučiti ili usavršiti hrvatski kao ini jezik (J2). Sastoji se od akademske nastave jezika u organizaciji Sveučilišta u Zagrebu te programa kulture u organizaciji Hrvatske matice iseljenika.

Sveučilišnu školu mogu pohađati i učitelji hrvatskoga kao inoga jezika koji se žele usavršavati u području ovladavanja inim jezikom sudjelujući u nastavi i pohađajući predmet koji je samo njima namijenjen. Organizatori zadržavaju pravo izmjene datuma i programa, kao i pravo otkazivanja programa, sukladno aktualnoj situaciji s pandemijom koronavirusa u Hrvatskoj i svijetu, kao i skladu s mogućnostima provođenja programa nakon potresa u Zagrebu i okolicu. Više: <https://matis.hr/programi/sveucilisna-skola-hrvatskog-jezika-i-kulture-2/>

lako je dio sadržaja moguće pratiti bez registracije (televizijski program HRTInt, radijski program Glas Hrvatske te određeni sadržaji iz Videoteke), svim korisnicima predlažemo da se za korištenje HRTi usluge registriraju kako bi iskoristili pune mogućnosti aplikacije i radi jednostavnijeg rješavanja njihovih upita. Registracija je moguća putem Google i Facebook korisničkog računa ili putem e-maila. Kod registracije putem e-maila potrebno je potvrditi registraciju.

Pristup i korištenje sadržaja putem HRTi usluge moguće je:

- putem pametnih telefona, tableta i TV-a preuzimanjem aplikacije HRTi OTT u Google Play odnosno Apple trgovini za iOS 10 i novije, Android 4.4.2 i novije, Android TV i Android TV Box uređaje (Android OS 4.4.2 i novije), Amazon Fire uređaje (Fire OS 5 i novije)
- pomoću osobnih računala (Windows 7 i novije, Mac OS X v.10.11 i novije), uz korištenje standardnih internet preglednika: Google Chrome, Mozilla Firefox, Safari) pristupom putem adrese <https://hrti.hrt.hr/home>
- pomoću pametnih televizijskih prijemnika (Samsung Tizen, LG WebOS, godina proizvodnje 2016. i novije) preuzimanjem HRTi OTT aplikacije u Samsung odnosno LG trgovini (za Samsung TV aplikaciju je moguće preuzeti u RH i BiH).

Za dodatne informacije korisnici se mogu obratiti mailom na adresu hrtipodraska@hrt.hr.

„Neka zvecka, šuška, škripi – pokaži se i nek' sjaji!"

U povodu Dana narodne nošnje (24. travnja) Muzej „Dorottya Kanizsai” poziva vas na online igru!

Osvoji vrijedne poklone nagradne igre! Obuci svoj jedinstveni, suvremeni modni dodatak ili odjevni predmet izrađen etno motivima ili raznim tradicijskim tehnikama!

Pokaži se! Pošalji Muzeju „Dorottya Kanizsai” poruku na Messengeru zajedno s fotografijom ili kratkom video snimkom u kojoj ćeš pokazati, izvesti ili čak otplesati, otpjevati, odsvirati što za tebe znači kombinacija narodne nošnje i suvremene mode. (Pažnja! Sudionici slanjem fotografija pristaju na njihovo objavljivanje na Facebook stranici Muzeja.)

Pristigle slike ili video snimke objavit ćemo na Facebook stranici Muzeja „Dorottya Kanizsai”, gdje ih možete pogledati i lajkati.

Autor slike ili video snimke koji prikupi najviše lajkova dobiva vrijedan poklon paket, odnosno jedan od najkreativnijih „dizajnera” će biti nagrađen posebnom nagradom stručnog ocjenjivačkog odbora.

Etnografska zbirka i fotogalerija KDM

Vratile se rode

Proljeće je doba kada nam se vraćaju rode iz dalekih krajeva svoga zimovanja. Naseljavaju naše stupove za rasvjetu i stare dimnjake. U podravskim selima rode vole praviti gnijezda, a stanovnici s nestrpljenjem svake godine očekuju njihov povratak. Tako su se ovih dana rode vratile i u Daranj, Lukovišće i druga naša podravska sela, u Nacionalni park Dunav – Drava. Prvi val bijelih roda stigao je u drugoj polovici mjeseca ožujka, a s krajem ožujka i toplim vremenom sve ih se više vraća i pravi gnijezdo. Najprije mužjak, a potom i ženka kada joj je pripremio gnijezdo. Kako čitamo posljednjih se godina na području Nacionalnog parka smanjio broj roda.

PEČUH

Aktiv za hrvatski jezik Hrvatskoga vrtića, osnovne škole gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže, kojeg vodi Janja Živković – Mandić, 1. travnja Roditeljskoj zajednici Hrvatskoga vrtića, osnovne škole gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže dodijelilo je Zahvalnicu za ukazanu dobru volju i svu pruženu pomoć u uljepšavanju školskih hodnika. Stepenice u školskim hodnicima ukrašene su samoljepljivim tapetama s citatima na hrvatskom jeziku poznatih mislilaca, pjesnika i književnika, poznatih ličnosti svjetske i hrvatske baštine.

„ZA SUTRA” SALANTE

Zaklada salantske škole „Za sutra” tijekom 2020. godine prijavila je nekoliko projekata od kojih su dva dobila pozitivnu ocjenu te su dodijeljena sredstva za njihovo ostavriavanje. Dobivena su sredstva za „Razvoj obrazovanja narodne glazbe”. Kupit će se novi glazbeni instrumenti te će se održati glazbeni kamp, a sve u cilju razvijanja učenja i nastave narodne glazbe u školi.

Dobivena je i potpora za projekt „U običajima je naša budućnost”. Zaklada se natjecala kod Nacionalnog fonda za suradnju u sklopu poziva Financiranje rada i stručnih aktivnosti civilnih udruga u 2021. godini. U okviru projekta bit će namještena jedna učionica, a organizirat će se i školski programi i izleti.